

## Azərbaycan heykəltəraşlıq sənətinin əbədi mögikani

İsa Həbibbəyli

AMEA-nın prezidenti, akademik  
E-mail: isa.habibbeyli@science.az

Azərbaycan Respublikasının Xalq rəssamı Ömər Eldarov heykəl yaratmaq işinə kompozisiyalı heykəltəraşlıqla başlamışdır. İ.Repin adına Leninqrad Rəssamlıq Akademiyasının tələbəsinin diplom işi kimi yaradılmış “Gənc qvardiyaçılar” baryefi (1951) ideoloji istiqamətindən asılı olmayaraq, orijinal portretlər qalereyasıdır.

Bu kompozisiya eyni yaşda olan və vahid amala xidmət edən səkkiz nəfər gənc qvardiyaçının bir-birini təkrar etməyən obrazlarının tuncdan tökülmüş təqdimatıdır. Bu, Ömər Eldarovun kompozisiya, həm də daşla canlandırılan portretlər yaratmaq istedadının real təzahürüdür. Həmin obrazlardan hər birini ayrıca bən-zərsiz heykəl kimi ucaltmaq olar. Və ya “Gənc qvardiyaçılar” heykəltəraşlıq kompozisiyası həmin mövzuda yazılmış bir romanın fəlsəfəsini daş təsvirlərlə əks etdirir. Ömər Eldarovun “Güllələnmə” kompozisiyası da (1977) süjetli heykəltəraşlığın nadir nümunəsidir. Bu, repressiya faciəsinin sərt dramatizminin orijinal heykəltəraşlıq həllindən ibarət olan təsirli sənət hadisəsidir. “Güllələnmə” kompozisiyası Ömər Eldarovun repressiya mövzusunda məharətlə yaratdığı heykəltəraşlıq epopeyasıdır. Son ölüm hökmü anında ayrı-ayrı insanların keçirdikləri fərqli hisslər, bu kompozisiyada biri digərini qətiyyətlə təkrar etməyən düşünülmüş detallar vasitəsilə ifadə olunmuşdur. Beləliklə, Ömər Eldarov “Gənc qvardiyaçılar” və “Güllələnmə” heykəltəraşlıq kompozisiyalarında oxşar talei insanların fərqli xarakterlərini tişə ilə canlandırmağı bacarmışdır.

İdeya cəhətdən fərqli olmasına baxmayaraq, mövzunun bədii həlli baxımından “Gənc qvardiyaçılar” ilə “Güllələnmə” baryefləri arasında möhkəm bir daxili bağlılıq vardır. Burada obrazların daxili-mənəvi gərginliyi təkcə həyəcanı deyil, həm də etirazı ifadə edir. Ömər Eldarov təqdim etdiyi obrazın daxili aləmini ifadə edəndə rəssam, portretlərin fiqurunu quranda

heykəltəraş, onların ümitsizlik və etirazlarını əks etdirəndə vətəndaş-filosof kimi çıxış edir. Ona görə də mahir heykəltəraşın kompozisiyaları tam halda ifadəli, təsirli görünməkdən başqa, həm də ictimai məzmunlu mühüm bir fikri mənalandırır. Ömər Eldarovun heykəlləri incəsənətin bir çox sahəsini özündə kompleks şəkildə təcəssüm etdirən fərqli sənət əsərləridir.

Bu qəbildən olan ağacdan yonulmuş “Dəniz neftçiləri” kompozisiyasında (1964) insanın dözümlü və iradəsi heykəltəraşlıq dili ilə mənəli bir şəkildə ifadə olunmuşdur. Bu cəhətdən heykəltəraş Ömər Eldarovla rəssam Tahir Salahovun əsərləri ideya-sənətkarlıq, xüsusən də mövzunun bədii həlli baxımından bir-birinə çox yaxındır. Əslində, həmin yaxınlıq bu qüdrətli sənətkarların hər ikisinin sənətdə əsaslandığı əsas prinsipin – sərt realizm yaradıcılıq metodunun daxili məntiqindən irəli gəlmişdir. Sovet hakimiyyəti illərində sosialist realizmi yaradıcılıq metodunun tələb etdiyi nikbin əhvali-ruhiyyənin əksinə olaraq, Tahir Salahov və Ömər Eldarov rəsmlərində və heykəllərində həyatın, insan talelərinin gərginliklərini böyük məharətlə diqqət mərkəzinə çəkmişlər. Bu məqamda görkəmli sənətkarları “Gənc qvardiyaçılar” baryefində, yaxud “Dəniz neftçiləri” kompozisiyasında “Dəniz neftçiləri” oymasında və ya “Azərbaycan diviziyası” heykəl kompleksində olduğu kimi mövzunun aktuallığı xilas etmişdir. Əslində isə mövzusunun aktuallığı baxımından sosialist realizmi yaradıcılıq metodu ilə səsleşən kompozisiyalı heykəllərində Ömər Eldarov mahiyyət etibarilə sosializm cəmiyyətindəki çətinliklərlə üz-üzə qalan, dərin sarsıntılar keçirən, mərd, dözümlü insanların ən çətin anlarda da ümidlərini itirmədiklərini böyük ustalıqla, məharətlə ifadə edə bildi. Bu mənada xarici mətbuatda işlədilan “sərt realizm” təyinatı sosialist realizminin təzahür formalarından biri kimi yozularaq, müəllifinin cəmiyyətin irəliyə doğru inkişafındakı maneələri göstərərək sabaha ümidlə

baxması amplitudasında mənalandırılmışdır. Əsl həqiqətdə isə Ömər Eldarov süjetli heykəltəraşlıq əsərləri ilə Azərbaycan xalqının keçdiyi əzəbli yolların epopeyasını yaratmışdır. Bu mənada o, ideoloji mahiyyətinə görə yox, tam əksinə, sənətdə tutduğu çətin və bən-zərsiz mövqeyi etibarilə XX əsr monumental heykəltəraşlıq sənətinin “gənc qvardiya”sını təmsil etmişdir.

Ömər Eldarovun, demək olar ki, əksər heykəlləri özünəməxsus süjetə və kompozisiyaya malikdir. Mahir heykəltəraş tişə ilə yaratdığı obrazların, yaxud tarixi xidmətlərini əks etdirdiyi şəxsiyyətlərin, diqqət mərkəzinə çəkmək istədiyi detalları münasib formada yerləşdirməsi ilə düşünüən heykəl ətrafında yorulmaz və ciddi yaradıcılıq əməliyyatları aparır. Bu mənada Ömər Eldarovun heykəl kompleksi həm də maarifçilik missiyasını həyata keçirir. Hətta görkəmli heykəltəraşın bir sıra heykəlləri abidə ansamblı kimi təqdim olunur. Tacikistandakı Sədrəddin Ayni və Bakıdakı Əzim Əzimzadə heykəlləri doğru olaraq janr baxımından abidə ansamblı adlandırılmışdır. Bu abidələrin ətrafında həmin sənətkarların yaradıcılıq idealarını, sənət dünyasını əks etdirən heykəl fiqurları mütənasib şəkildə yerləşdirilərək həm təqdim olunan görkəmli şəxsiyyətin çoxcəhətli fəaliyyətini, həyata və sənətə baxışlarını, həm də onun yaşadığı mühitin zəruri detallarını tamaşaçıya çatdırır. Beləliklə, heykəl yalnız şəxsiyyətin deyil, geniş mənada zamanın abidəsi statusunu yerinə yetirir. Bu, mümkün olmadığı hallarda isə Ömər Eldarov böyük məharətlə Məhəmməd Füzuli heykəlinə olduğu kimi, süjeti abidənin pyedestalinə əks etdirir. Bu mənada Ömər Eldarov Azərbaycan heykəltəraşlığına barokko əlamətləri əlavə etmiş, milli heykəltəraşlıq sənətini düşündürücü detallarla daha da zənginləşdirmişdir.

Xalq rəssamı Ömər Eldarov Azərbaycan monumental heykəltəraşlığında görkəmli siyasi və ədəbi şəxsiyyətlərin özünəməxsus heykəllərini yaratması ilə səciyyələnir. Düşüncə Ömər Eldarovun şəxsiyyət heykəllərinin xarakter xüsusiyyətini müəyyən edir. Onun heykəlləri düşünüən, mütəfəkkirənə heykəllərdir. Məlum olduğu kimi, Azərbaycan heykəltəraşlığında dinamik (əl hərəkəti qabarıq olan), statik (pasport şəkli kimi) və monumental (əzəmətli) obrazlar

yaratmaq ənənəsi geniş yer tutur. Milli heykəltəraşlıq sənətində düşünüən heykəltəraşlıq üslubunun məxsusi bir istiqamət səviyyəsinə çatdırılması məhz Ömər Eldarovun adı ilə bağlıdır. Ömər Eldarovun ilk heykəllərindən olan əsərini “Şair Xurşidbanu Natəvanın portreti” adlandırması (1955) onun müraciət etdiyi obrazı xarakterik portret cizgiləri ilə birlikdə ifadə etmək qayasının ifadəsidir. İstedadlı heykəltəraş Xurşidbanu Natəvanın şairlikdən gələn lirizmi ilə oğlunun cavan yaşlarında vəfat etməsindən doğan kədərini üzvi surətdə, əlaqəli şəkildə təqdim etməklə, yaratdığı obrazın tam portretini canlandırmışdır. Hətta Xurşidbanu Natəvanın incə gümüş kəməri, əlindəki qələmi, yaxasındakı medalyonu da şairlərindəki zərif düşüncəni ifadə etməyə uğurla xidmət edir. Lakin şairin gözlərində və sifətində, dən düşmüş saçlarında ifadə olunan kədər cizgiləri və əlini başına qoyaraq xəyala dalması düşünüən heykəlin tapılmış detallarıdır. Bu heykəldə Natəvanın bütün cizgilərini çox təbii şəkildə yaratmaqla, Ömər Eldarov heykəltəraşlıqda impressionist dühasına malik sənətkar olduğunu nümayiş etdirir. O, Xurşidbanu Natəvanın həmin ağacdan oyma, həm də tunc heykəllərində obrazın ən zəruri xarakterik cizgilərini az qala güzəddə olduğu kimi, çox dəqiq və canlı şəkildə ifadə etməyi bacarmışdır. Bu mənada Ömər Eldarov heykəltəraşlıq sənətinin mahir impressionistidir. Belə məqamlarda Xalq rəssamı Ömər Eldarov heykəltəraş-rəssam kimi çıxış edir.

O, Azərbaycan heykəltəraşlığında tişə ilə firçanın imkanlarını üzvi surətdə birləşdirərək, canlı, ifadəli heykəllər yaratmağı bacarmışdır. Ömər Eldarov Azərbaycanda heykəltəraşlıq sənətinin rəssamı funksiyasını yerinə yetirən nadir sənətkarlardan biridir. Düşünən və düşündürən heykəllər yaratmaq onun demək olar ki, əksər əsərlərində nəzərə çarpmaqdadır. Ömər Eldarovun Tacikistanın Düşənbə şəhərində ucaldılmış Sədrəddin Ayninin (1978) və məşhur İbn Sinanın (1980), Hindistanın Comolunqması Sa-yılan, Nobel mükafatı laureatı Robindranat Taqorun (1987), Ankaradakı İhsan Doğramacının (2001), maestro Niyazinin (2017) Bakı şəhərindəki heykəlləri mütəfəkkir heykəltəraş düşüncəsinin möhtəşəm abidələridir. Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli yaradıcılarından olan

Hüseyn Cavidin Bakı şəhərindəki heykəlində ifadə olunan dərin düşüncə romantik kədərini daşlaşmış məbəddir. Doğrudur, Hüseyn Cavid heykəlinin kompozisiyasındakı dinamika həmin romantik kədərini dərin ümidlərlə bağlı olduğunu düşünməyə əsas verir. Bu yolla düşüncənin Hüseyn Cavidlə düşündürən süjet xətti obrazın xarakterini, taleyini və bütövlüyünü tamamlayır. Hətta Hüseyn Cavidin heykəlinin pyedestalinə təbii daşdan yonmaqla Ömər Eldarov sənətkarının qazandığı əbədiyyəti heykəltəraşlıq dili ilə nəzərə çarpdirmışdır. Xurşidbanu Natəvanın həm ağacdan oyma, həm də tunc heykəllərində obrazın ən zəruri xarakterik cizgilərini əzala güzgüdə olduğu kimi, çox daqiq və canlı şəkildə ifadə etməyi bacarmışdır. Bu mənada akademik Ziya Bünyadovun, görkəmli bəstəkar Üzeyir bəy Hacıbəylinin, Fikrət Əmirovun, Niyazinin qəbirüstü abidələri Ömər Eldarovun sətrealizminin fərqli təzahürləri kimi cəlbədicə və düşündürücüdür. Bu heykəllərin hər birinin özünəməxsus düşündürən ibrətəməz detalları mövuddur. Rəssam Səttar Bəhlulzadənin abidəsi (1965) isə realist-romantik heykəldir. Böyük sənətkarın üzündəki dərin düşüncə və əllərinin sual işarəsi şəklində təqdimatı onun Azərbaycan təbiətinin incəliklərini tapıb üzə çıxarmaq və yağlı boya ilə kətanə köçürmək istedadının ağacdan yonulmuş təbii görüntüsüdür. Təkrarsız rəsm əsərləri kimi, Səttar Bəhlulzadə özü də Ömər Eldarovun təqdimatında yaradıcı duhanın dərin düşüncələrini bütün təbiiyyəti ilə əks etdirir. Səttar Bəhlulzadənin tuncdan tökülmüş memorial heykəlində də Ömər Eldarov tərəfindən eyni düşüncə amplitudası qorunub saxlanılmışdır.

Azərbaycan lirik şeirinin böyük ustası Məhəmməd Füzulinin heykəli Xalq rəssamı Ömər Eldarovun düşüncəni heykəllər silsiləsinin zirvəsidir. Heykəltəraş Tokay Məmmədovla birlikdə yaratdıqları və 1963-cü ildə Bakı şəhərində ucaldılmış bu möhtəşəm abidə Məhəmməd Füzulinin dünyəvi kədarini, dərin poetik-fəlsəfi düşüncəsini dolğun şəkildə əks etdirir. Ömər Eldarovun Məhəmməd Füzuli heykəli Azərbaycan heykəltəraşlıq sənətinin "Leyli və Məcnun"udur. Məşhur "Leyli və Məcnun" poemasında olduğu kimi, Məhəmməd Füzuli heykəlində də şəxsiyyətlə aşıqanəliyin harmoniyası

yaradılmışdır. Pyedestalin üzərindəki "Leyli və Məcnun" süjetləri Füzulinin heykəl obrazını tamamlayır. Azərbaycan xalqının qəlbində Məhəmməd Füzulinin obrazı Ömər Eldarovun yaratdığı heykəllə əbədiləşmişdir. Bu möhtəşəm abidə Bakı şəhərinin mərkəzində Məhəmməd Füzulinin açıq kitabıdır. Nəinki ölkəmizin bu mövzuya bələd olan vətəndaşları, hətta Azərbaycana ilk dəfə gələn xarici turistlər də Məhəmməd Füzuli heykəlini diqqətlə "oxumaqla" bu böyük sənətkarın yaradıcılıq idealları haqqında aydın təsəvvür əldə edə bilərlər. Ömər Eldarovun Füzulisi qranitdən yağrulmuş əbədi eşq heykəlidir. Bütün bunlar göstərir ki, Ömər Eldarovun yaratdığı heykəllər təkə ənənəvi postamentdən və şəxsiyyətin əzəmətli görüntüsündən ibarət olmayıb, daha çox fikir, düşüncə, mətləb ifadə edən monumental sənət nümunəsidir. Bu heykəllər insan düşüncəsinin abidələridir. Ömər Eldarov heykəlin əzəmətini canlandırarkən, mahir heykəltəraş, onun fikir və düşüncələrini ifadə edərkən görkəmli akademikdir. Onun sənətdən heykəltəraşlıqla akademik düşüncənin möhkəm üzvi sintezi vardır.

Mətləb – düşüncə ifadə etmək baxımından Ömər Eldarovun əsərləri mütəfəkkir heykəllərdir. Akademik yanaşma ilə bədii idrakın vəhdəti Ömər Eldarovun heykəltəraşlığının mahiyyətini təşkil edir. Ömər Eldarovun zəngin yaradıcılığı mütəfəkkir heykəltəraşlıq akademiyasıdır. Akademik Ömər Eldarov Azərbaycan Rəssamlıq Akademiyasının rektoru, mütəfəkkir akademik heykəltəraşlıq məktəbinin müəllifi, yaradıcısıdır. O, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, akademik heykəltəraşlığın fəxridir. Bütün bunlara görə Ömər Eldarov özü də Xalq rəssamı fəxri adı ilə akademik elmi rütubəsini eyni uralda daşıyan və yaşadan mütəfəkkir heykəltəraşdır. Dahi heykəltəraşın əksər heykəlləri, həm də onun möhtəşəm elmi əsərləridir.

Xalq rəssamı Ömər Eldarovun heykəltəraşlığında lirizmin və bədii detalların zənginliyinin də özünəməxsus yeri vardır. Onun demək olar ki, bütün heykəllərində lirika əlamətləri həkk olunmuşdur. Şair Natəvanın heykəli bütünlüklə şeiriyyətdən yağrulmuşdur. Ömər Eldarovun Natəvanı qranitdən yağrulmuş lirik-romantik nəğmədir. Məhəmməd Füzulinin heykəlinin

pyedestaldakı Leyli və Məcnun obrazlarının təsvirləri dahi şairin lirikasının daşlaşmış rəmzləridir. Robindranat Taqor heykəlinin yaxasındakı naxışlar "Nobel" mükafatı laureatı olmuş dahi sənətkarın fikir və düşüncə zənginliyinin tişə ilə yaradılmış əks-sədasıdır. Rəşid Behbudovun heykəli - əbədi çağlayan və oxuyan daş abidədir. Akademik Zərifə xanım Əliyevanın abidəsi sözün həqiqi mənasında Azərbaycan milli heykəltəraşlıq sənətinin müasir səviyyəsinin yüksək göstəricisidir. Fikrimizcə, bu nadir sənət əsərinin "Elegiya" adlandırılması da təsadüfi olmayıb, həm də abidənin ruhundakı mehri, lirizmi mənalandırır. Akademik Zərifə xanım Əliyevanın abidəsini özünün incəliyi və lirizmi etibarilə Azərbaycan poeziyasının şah əsərlərini yaratmış Məhəmməd Füzulinin lirikası ilə müqayisə etmək olar. Bu abidə Azərbaycan heykəltəraşlıq sənətinin tuncdan tökülmüş incə ruhlu poeziyasıdır. Bakı şəhərində, Dənizkənarı parkda, Xəzərin sahilində 2022-ci ildə ucaldılmış Müslüm Maqomayevin heykəli Azərbaycan monumental heykəltəraşlığının şah əsərlərindən biridir. Bu mənəli və əzəmətli heykəl dünyəşöhrətli Azərbaycan müğənnisi Müslüm Maqomayevin böyük sənəti ilə xalqına və ölkəsinə bağlılığının möhtəşəm ifadəsidir. Ümumiyyətlə, Ömər Eldarov böyük şəxsiyyətlərin heykəllərini yaradarkən, onların sənətinin özünəməxsusluqları ilə vətənə, xalqa bağlılıqlarını vəhdətdə ifadə etmək məharəti nümayiş etdirir.

Ömər Eldarovun bütün əsərlərində özünü göstərən sənətkarlıq xüsusiyyətləri cəm halda ustad heykəltəraşın görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevə həsr olunmuş heykəl-abidələrində özünün parlaq əksini tapmışdır. Azərbaycan xalqının Ümummilli Lideri Heydər Əliyevin çoxsaylı heykəllərini ucaltmış Ömər Eldarov heç vaxt özünü təkrar etməmişdir. O, hər dəfə bu dahi şəxsiyyətin obrazını yaradarkən onu fərqli bir düşüncə ilə detallara daha da zənginləşdirmişdir. Ömər Eldarovun heykəltəraşlıq Heydər Əliyevnaməsində xalqımızın və ölkəmizin xilaskarı, müstəqil dövlətimizin banisi və böyük qurucusu Heydər Əliyevin möhkəm iradəsi, qətiyyəti, müdriklik və ullaqgörənliyi parlaq şəkildə əks etdirilmişdir. Ömər Eldarov bu əbədiyaşar şəxsiyyətin heykəllərini yaradarkən, heç vaxt hər hansı bir effekt yaradacaq əlavə

detala istinad etməmişdir. O, mümkün olduqca böyük müasiri, yaxından tanıdığı, şəxsiyyətinin və siyasətinin miqyasını aydın surətdə mənimsədiyi Ulu Öndər Heydər Əliyevin daha çox özünü, malik olduğu dərinlik və ullaqlığı açmağa çalışmışdır. Ona görə də Ömər Eldarovun yaratdığı Heydər Əliyev heykəlləri dahi şəxsiyyətin əzəməti üzərində hər hansı bir yaradıcılıq əməliyyatı aparılması ilə yox, bu heykəllərin ucaldıldığı yerdə münasib məkanın tapılması ilə müəyyən olunur. Ulu Öndərin öz sağlığında Naxçıvanda ucaldılmış büstünün arxasında görünən Möminəxatun türbəsi və Araz çayı onun böyük vətənpərvər, ullaqgörən azərbaycanca dahi rəhbər olduğunu göstərir. Eyni zamanda Naxçıvandakı büstünün ətrafında bir neçə ölkənin coğrafi sərhədləri və ərazilərinin görünməsi Heydər Əliyevin beynəlxalq aləmdə qəbul olunan dünyamiqyaslı böyük siyasi xadim olması fikrini ifadə edir. Görkəmli dövlət xadimi Heydər Əliyevin Naxçıvan şəhərinin Baş meydanındakı əzəmətli heykəlinin fonundakı Muzey salnaməsi Azərbaycan xalqının ən çətin, məsuliyyətli illərində böyük dövlət xadiminin bu dünyada çalışıb işlədiyinə, xilaskarlıq missiyasını həyata keçirməsinə mənəli bir işarədir. Türkiyə Cümhuriyyətinin Qars şəhərində ucaldılmış Heydər Əliyev abidəsinin fonundakı qədim və möhtəşəm qala bu qüdrətli liderin türk dünyasında daşdığı missiyasını dolğun surətdə ifadə edir. Açıq səma və görkəmli torpaq Heydər Əliyev heykəllərinin daşdığı əbədiyyət mənasını diqqət mərkəzinə çəkir.

Bakı şəhərində Fəxri Xiyabandakı Heydər Əliyev kompleksi üçün seçilmiş fon - marmər qranit üzərində Azərbaycan xəritəsinin canlandırılması rəmzi şəkildə Heydər Əliyevin ölməz adının Azərbaycan xalqı ilə və müstəqil dövlətimizlə əbədiyyətə qədər bərabər olacağını mənalandırır. Fəxri Xiyabandakı Heydər Əliyev heykəli Azərbaycan memarlığının şah əsəridir. Bu möhtəşəm abidə sözün əsl mənasında xalqımızın və dövlətimizin simvoluna çevrilmiş Ümummilli Liderin bütün əzəmətini özündə əyani surətdə əks etdirir. Hər dəfə insanlar bu ölməz sənət abidəsinin qarşısından keçərkən, dərin ixtifar hissi ilə "Borcumuzdur bu ehtiram" deyərək, irəliyə doğru addımlayır.

Ümumiyyətlə, Xalq rəssamı Ömər Eldarov Azərbaycan heykəltəraşlıq sənətində dövlətçilik təfəkkürünün yerini və əhəmiyyətini geniş və qabarıq şəkildə əks etdirən heykəltəraşdır. Ümummilli Lider Heydər Əliyevə həsr etdiyi heykəllər qalereyası böyük sənət əsərləri olmaqla yanaşı, həm də Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin heykələ əvəz edilmiş sanballı əsərləridir. Eyni zamanda Ömər Eldarovun təqdimatında Türkiyə Cümhuriyyətinin banisi Mustafa Kamal Atatürkün heykəli də qardaş ölkəmizin dövlətçilik abidəsi kimi ucaldılmışdır. Dağıstanda, Mahaçqala şəhərində qoyulmuş görkəmli elm və dövlət xadimi Əziz Əliyevin əzəmətli heykəlinə də dövlətçilik notları əks etdirilmişdir. Bütün bu heykəllər həm də Ömər Eldarovun mükəmməl dövlətçilik baxışlarına malik görkəmli elm və sənət xadimi olduğunu göstərir. Azərbaycan cəmiyyətində Ömər Eldarov həm də tanınmış ictimai xadim kimi qəbul olunur.

...Xalq rəssamı Ömər Eldarovun düşünən heykəlləri həm də düşündürən heykəllərdir. Düşünən heykəllərin insanları düşündürməsi onu yaradan ustad heykəltəraşın bu torpağın böyük şəxsiyyətlərinə ehtiramı, ölkəsinin sabahına dərin inamıdır.

Düşünən heykəltəraşlıq Azərbaycan monumental heykəltəraşlıq sənətinin Ömər Eldarov mərhələsidir. Xalq rəssamı Ömər Eldarov Azərbaycan heykəltəraşlıq sənətində düşünən heykəltəraşlıq məktəbinin yaradıcısıdır.

Yaradıcılıq emalatxanasında olarkən əyani şəkildə gördüm ki, Ömər Eldarov ömrünün 95 yaşında ölkəmizi və dünyanı bəzəyəcək, xalqımızı düşündürərək irəli apara biləcək yeni-yeni heykəllər haqqında düşünür.

Ömər Eldarovun yaradıcılıq emalatxanası – işləyən, çalışan heykəltəraşlıq fabrikasına bənzəyir. Buradakı əmək alətləri, xammal bazası, yarımçıq işlər, hazır məhsullar "fabrikantın" həyat eşqini, tükənməz enerjisini, heyratamiz zəhmətini, qurub-yaratmaq əzminin miqyasını təsəvvür etməyə imkan verir. Ömər müəllim təkbəşinə Fərhad – Qaraca Çoban kimi böyük bir istehsal müəssisəsinin və ya bir institutun fiziki işini görür və qeyri-adi, möhtəşəm yaradıcılıq vəzifələrini uğurla həyata keçirir. Lüğətində yox olmaq anlayışı olmayan Ömər Eldarov ən bö-

yük mənəvi rahatlığını ardıcıl yaradıcı fəaliyyətdə, dönmədən qurub-yaratmaqda tapır.

Xalq rəssamı, akademik Ömər Eldarovun emalatxanasından çıxan heykəllər Azərbaycan heykəltəraşlıq sənətinin brendidir.

Bu emalatxanada saxlanılıb, hansı səbəbdən-sə meydanlara köçürülməmiş orijinal Dədə Qorqud heykəli özünün mahiyyətinə görə, Ömər Eldarov sənətinin rəmzi kimi görünür. Azərbaycan heykəltəraşlıq sənətinin ağsaqqalı, müasir milli ziyalılığın görkəmli nümayəndəsi olan Ömər Eldarov da sənətdə, həyatda, elm və təhsil sahəsində müdrik Dədə Qorqudun missiyasını ləyaqətlə həyata keçirir.

Emalatxanasındakı qərribə qaya parçalarına, daşdan, gips və ağacdan düzəldilmiş bitmiş və natamam fiqurlara baxarkən adama elə gəlir ki, Ömər Eldarov özü də sanki Dədə Qorqud landşaftında və mühitində yaşayır. Hansı mövzuda yaradılmasından asılı olmayaraq, Ömər Eldarovun heykəlləri ilk növbədə Dədə Qorqud ruhlu azərbaycançılıq abidələridir.

Ömər Eldarov özü də bir insan kimi həyatda danışmaqdan çox düşünməyə və əməli iş görməyə üstünlük verir. Bu mənada Ömər Eldarovun heykəlləri həm də müəllifinin xarakter xüsusiyyətlərini əks etdirir. Düşünən mütəfəkkir heykəltəraşın düşündürən heykəlləri tam halda Azərbaycan heykəltəraşlığının epopeyası təsəvvüratı yaradır.

Xalq rəssamı Ömər Eldarov Azərbaycan heykəltəraşlıq sənətinin əbədi mogikanıdır. Onun heykəltəraşlıqda fəth etdiyi zirvə əlçatmazlıq nümunəsidir. Sənətkarlıq baxımından təkrarsız, bənzərsiz olan Ömər Eldarov sənətini təkrar etmək mümkün deyildir. Ömər Eldarov Azərbaycan heykəltəraşlıq sənətini dünya heykəltəraşlığı səviyyəsinə yüksəltmişdir. Planetimizin müxtəlif ölkələrində ucaldığı heykəllər dünya ictimaiyyəti tərəfindən yüksək qiymətləndirilir. Azərbaycanda və dünyada heykəltəraşlıq sahəsindəki böyük xidmətlərinə görə Xalq rəssamı Ömər Eldarov əbədi mogikanlıq məqamına yüksəlmişdir.

Özünəməxsus qamətə malik Ömər Eldarov – düşünən və yeriyən, daim hərəkətdə olan, yaşayan heykəldir. Dahiyanə sadəlik, mütəfəkkir baxış və yorulmaz yaradıcı fəaliyyət Xalq rəssamı Ömər Eldarovun obrazıdır. Bu düşündürü-

cü heykəlin isə heykəltəraşı, müəllifi onun bütün varlığı ilə xidmət etdiyi qədirbilən Azərbaycan xalqı və müstəqil dövlətimizdir.

Xalq rəssamı, akademik Ömər Eldarovun heykəltəraşlıq əsərləri geniş mənada qranitdən yonulmuş incəsənət nümunələridir. Onun heykəllərində incəsənətin bütün əsas sahələrinin orijinal cizgilərini, fərqli bədii ifadəsini tapmaq olar. Ömər Eldarovun heykəlləri – təsvir olunan şəxsiyyətin və ya hadisənin daşla ifadə edilən

rəsmidir. Ömər Eldarovun heykəlləri – Azərbaycan heykəltəraşlıq sənətinin Qavaldasıdır. Bu heykəllərin bətinə – "mətininə" dərinlikdən gələn bir səs hiss olunmaqdadır.

Ömər Eldarov – Azərbaycan heykəltəraşlıq sənətinin canlı heykəlidir. Ömər Eldarov – yaşayan heykəltəraşlıq abidəsidir.

Xalq rəssamı Ömər Eldarov Azərbaycan heykəltəraşlıq sənətinin əbədi mogikanıdır.